

mai megdöbbenő képét adják paprikatermelésünk visszafejlődésének. Akkor paprikaimportunk 8821 mm-ra szökkent fel, tehát 2535 métermázsával több, mint 1910-ben ekszportunk, ellenben 6544 métermázsára esett le. Csökkent 1513 métermázsával, úgy hogy *Magyarország paprikaimport állam lett*. 1910-ben még fedezni tudtuk paprikaszükségletünket és 1771 métermázsára feleltünk, ellenben 1911-ben 2277 métermázsával többet hoztunk be az országba, mint kivittünk. Figyelemre méltó jelenség, hogy ezidén Indiából is bejött 384 métermázsas paprika a monarchiába! Tehát még új veszélytől is kell tartanunk. A külföldi paprika nem bír a paprikának, mint fűszernek karakterével, nincs aromája, kesernyés ízű, mégis fogyasztják, mert magyar nem elég terem!

Az ország — Szeged és Kalocsa vidékének — termelése nem tart lépést a fogyasztás emelkedésével és így importunk mindegyre nőni fog, másrészt kis termelésünk folytán nem leszünk képesek megtartani külföldi piacainkat, amelyeket évtizedek szorgos munkájával szereztünk meg és rövid néhány éven belül azokat teljesen el fogjuk veszíteni.

Ekszportunk a külföldre rövid egy év leforgása alatt 37 százalékkal esett.

Pick Jenő még februárban a közgyűlésnek, mint a szegedi paprikatermelés leghivatottabb fórumának, azt indítványozta: utasítsa a tanácsot, hogy az érdekelt felek — termelők és paprikakereskedők — meghallgatása mellett a márciusi közgyűlésnek tegyen előterjesztést, minő lépéseket tart szükségesnek és célravezetőnek a paprika termelésének, Szeged e legfontosabb cikkének emelése szempontjából. Ha idején nem gondoskodunk paprikatermelésünk fokozásáról, úgy nemcsak a külföldi piacokat veszítjük el, de a szegedi piacokat is a külföldi áru fogja uralni. Idején orvosoljuk a bajt, mert ha az utolsó órában nem lépünk a cselekvés terére, az elmulasztott időt csak fáradtságos munkával és óriási áldozatokkal lehet helyreütni.

Az indítvány beadása után már három közgyűlést tartottak, de a kérdéssel nem foglalkoztak egyikén sem. Pick Jenőnek és azoknak, akik a szegedi paprikatermelés fokozását szívéből viselik, az volt a tervük, hogy a város a bódomi rét kiadásakor kösse ki a bérlőknél, hogy azok földjeik egy részén paprikát tartoznak termelni. Közben kiadták a bódomi rétet, a tanács ellenben nem gondolt arra, hogy a bérföldek kiadásánál a paprikatermelés fokozása érdekében tett volna valamit. Nem tett a tanács semmit, türte, hogy a helyzet olyan maradjon, mint amilyen volt és ennek a helyzetnek azután az lesz a következménye, hogy Szeged lassan-lassan megszűnik ekszportálni, ellenben annál több idegen paprika fogja elárasztani a szegedi piacot.

Ez az állapot így nem tarthat már tovább. Feltétlenül tenni kell valamit! A hatóságnak kötelessége gondoskodni a megfelelő orvoslásról, mert végre is, összetett kezekkel nem lehet nézni, hogy miként megy tönkre Szegeden a paprikatermelés. Legmegfelelőbb megoldás volna az, amelyről fentebb említést tettünk, de ezzel elkéstek már. Lehetne azonban más megoldást is találni a tanácsnak, csak kissé intenzívebb módon kellene foglalkozni a kérdéssel. Bizonyára meg lehetne találni a módját annak, miként lehetne a tanyai gazdákat fokozottabb paprikatermelésre bírni, de ez persze áldozatokba kerülne. Nézetünk szerint azonban

nem szabad a hatóságnak áldozatoktól visszariadni akkor, amikor a szegedi paprika jövőjéről van szó. Hogy a szegedi paprikaföldeken a hozamot miképpen lehetne fokozni, arról is lesz még szó lapunk hasábjain. Az bizonyos, hogy külföldön egy hold földön épen tízszer annyi paprikát termelnek, mint Szegeden és itt is ellehetne érni azt, hogy a gazdának a paprikatermelés sokkal többet jövedelmezne, mint a földnek más irányu kihasználása.

A termelés szervezése.

Irta *Bajtay Mihály dr.*, kir. jószágigazgató-sági titkár.

A mezőgazdasági termelés fokozódása egyértelmű a nemzeti jövedelem fokozódásával. Emeli az ország teherviselőképességét, fejleszt az ipart, lehetővé teszi a nagyobb kultúrát, a töképezést, növeli a vállalkozói szellemet, szóval a többtermelés jótékony hatást gyakorol közgazdaságunk minden ágára, mert hisz elvitázhatatlan, hogy nálunk a nemzeti jövedelem legnagyobb részét a termőföld szolgáltatja, tehát annak erejéből táplálkozik iparunk s kereskedelmünk egyaránt.

Sajnos, a mi mezőgazdasági termelésünk, különösen pedig a kisközgazdálkodás termelése ma még nincs azon a fokon, ahol földünk termelőképesége folytán állania kellene s bár a fejlődés kétségtelen, — produktivitásunk korántsem érte el ama fokot, amelyet okszerűbb gazdálkodás, változatosabb vetésforgó mellett már rég el kellett volna érnie. Legutóbb *Serényi Béla* gróf földművelésügyi miniszter hangoztatta, hogy országunk fejlődése legbiztosabb módon csakis többtermelés útján biztosítható.

Kérdés azonban, hogy a többtermelés akciója nem fog-e megtörni a kisközgazdálkodás sokszor emlegetett konzervatívizmusán és elérheti-e amaz eredményeket, amelyeket hozzája fűznek?

Tagadhatatlan, hogy akik a parasztgazdálkodás fejlesztésével hivatásszerűen foglalkoznak, könnyen arra a meggyőződésre juthatnak, hogy népünk ma még nem akar a fejlődés ama terére lépni, amelyre az igények fejlődése s a föld elaprózódása folytán lépnie kellene és fölállítják axomaképen, hogy a kisközgazdálkodás nem akar másképpen gazdálkodni, mint ahogy azt apától tanulta, nem műveli jobban a talajt, nem igyekszik a termőföld elvont erőit pótolni, nincs érzéke a vetőmag megválasztása és nemesítése iránt; irtózik a kertészkedéstől; kísérleteket nem tesz; nem alkalmazza a gépeket és nem szereti az állatait stb.

Hát hiszen eme vádak mindenesetre nagy részében igazak, mert való, hogy a kisközgazdálkodás tudománya ma a buza- és kukoricatermelésben teljesen kimerült; tény, hogy sem az állattenyésztéssel, sem a kertészkedéssel nem szívesen foglalkozik, részben mert nincs legelője s a takarmánytermeléstől idegenkedik, részben pedig, mert a kerti növénytermékeket — a helyi piacra lévén utalva — csak sok utánjárás és kofálkodás révén bírja értékesíteni, ami nem természete.

A termelés fokozása iránt a múltban indított állami akciók sikertelensége részben arra vezethető vissza, hogy az állami szervezet csupán a termelés fokozását tekintette főadatának, ellenben a termelt áruk elhelyezésével, értékesítésével mitsem törődött. S a kisközgazdálkodás, aki a népies előadások, buzdítások hatására alatt tulzott reményekkel kezdett az új termelési ágba, — oly árváltozásnak volt kitéve, amely ellen, kereskedői tudás s a piacok ismerete nélkül védekezni nem tudott. A helyi piac árhullámzásai s a termékek gondozásához szükséges szakértelem hiányában a gyümölcs- és zöldségtermékekben állandóan annyi volt az értékelkedés, hogy a kisközgazdálkodás egy-két évi próbálkozás után a remélt

haszon hiányában előbb-utóbb visszatért a kényelmesebb buza- és kukoricatermeléshez.

Ha tehát többtermelést akarunk elérni, nem elegendő a kisközgazdálkodást csupán a termelés fokozására buzdítani, hanem piacok biztosítása révén gondoskodni kell arról is, hogy a belterjesebb gazdálkodással járó több munka a gazdaembernek valóban több jövedelmet is jelentsen. Ezt pedig csakis úgy érhetjük el, ha a földművelésügyi minisztériumnak adminisztratív hatóságai, például az újonnan szervezett gazdasági felügyelőségek, a vidéki kirendeltségek, az állami jószágigazgatóság, a telepfelügyelőség stb., stb. az értékesítés szervezését is kezükbe vennék, esetleg külföldi piacok fölkeresése, áruraktárak létesítése révén gondoskodnának arról, hogy tömeges termelés esetén a termékek ne romoljanak a termelő nyakán, hanem minden termelvény, mely nyers állapotban föl nem használható, iparilag feldolgozva, a közlekedés részére megmentessék.

Nálunk, ahol az öntevékenység jelentősége elenyészően csekély, a belterjesebb gazdálkodásra, a kerti és kereskedelmi növények termelésére csakis állami gondoskodás révén lehet remény. Am a siker csak úgy volna bizonyos, ha az akció sokoldalú, nagy agatálóképességgel bír, nagy hatáskörrel felruházott állami szervekre bízunk, akik a többtermelés szolgálatában állva, tökéletesíteni volnának hivatva a termelést és értékesítést egyaránt. Hogy a kérdés ily formában a gyakorlati életben könnyen megoldható, arra nagyon is biztató reményt nyújtanak az aradi magyar királyi állami jószágigazgatóság e téren tett eddigi kísérletei. Eme hivatal, a melynek feladata, hogy az állami telepes közösségek gazdasági fejlődését előmozdítsa, a *Csernovics Diodor dr.* miniszteri tanácsos kezdesére igen eredeti módon igyekszik a telepesek többtermelését fejleszteni és az eddigi jelekből ítélve, remény van arra, hogy az állami telepesek, akik nemcsak nemzeti, de kulturális misszióra is hivatottak, — az állam irányítása mellett tetemesen belterjesebben fognak gazdálkodni az eddiginél. A jószágigazgatóság a többtermelés és belterjesebb gazdálkodás, különösen pedig a kertészet terén mindaddig nem bírt nagyobb eredményeket elérni, amíg nem sikerült a termények átvételét szerződésileg előre meghatározott méltányos középáron biztosítani.

Mihelyt ez sikerült s az árak ismeretesebbek voltak s a kisközgazdálkodás nem volt bizonytalanságra utalva, a termelők százai szerződtek cukorrépára, kender-, bab-, cirok- és duglagyma-termelésre s a jószágigazgatóság egy kis üzleti érzékkel elérte azt, hogy a telepesek a belterjesebb gazdálkodás terére léptek, ami több jövedelemmel s a változatosság révén kevesebb rizikóval jár.

A mi nyomoruságos élelmezési viszonyaink között, ami nem a termékek hiányának, hanem a kereskedelem szervezetlenségének az eredménye; a mi egyoldalú gazdálkodásunk mellett, amely a nemzeti jövedelem szempontjából föltötte káros, örömmel kell üdvöözlni minden kezdést, amely a többtermelés terén sikereket, vagy legalább is eredményeket képes fölmutatni.

Hogy tehát a többtermelési akció sikeres lehessen, szervezzük azt országsszerte és a termelés átalakulásához képest fejlesszük fokozatosan a mezőgazdasági ipart, ne nagy, hanem kisebb vállalatok létesítése révén. A földművelésügyi minisztérium, amely szociális és közgazdasági érzékének oly számos tanujelét adta, óriási tevékenységi teret nyerhetne ezáltal s én hiszem, hogy a fentebb említett kisebb iparvállalatok, akár az altruista bank, vagy az országos középponti hitelszövetkezet útján, a helyi vezető-emberek bevonásával könnyen volnának megvalósíthatók. Hogy az iparvállalatok viszont szintén jótékonyan hatnának a termelésre, az nem szenved kétséget. A többtermelés akciója tehát akkor lesz tökéletes, ha céljával a mezőgazdasági termelés fokozása mellett az ipari földolgo-